

Пузіков Дмитро Олександрович —

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач відділу інновацій та стратегій розвитку освіти Інституту педагогіки НАПН України

Коло наукових інтересів: педагогічне прогнозування, моделювання й проектування, освітні інновації, інноваційний розвиток закладу загальної середньої освіти, компетентнісний підхід в освіті, методика навчання суспільствознавчих дисциплін.

e-mail: dmitp@ukr.net

DOI 10.32405/2411-1317-2018-3-67-74

УДК 373.5.014;303.444:005.412

ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: РІВЕНЬ УЧИТЕЛЯ

У статті розглядаються теоретико-методичні, організаційні та інформаційні аспекти участі вчителя (педагогічного працівника) у функціонуванні системи прогнозування розвитку загальної середньої освіти. Обґрунтовано значення прогностичної діяльності сучасного вчителя в контексті його професійного саморозвитку, здійснення ним самоменеджменту, участі в прогнозуванні розвитку закладу загальної середньої освіти. Визначено основні завдання вчителя як суб'єкта прогнозування розвитку загальної середньої освіти. На основі аналізу наукової літератури визначено поняття, розкрито та обґрунтовано компонентний склад прогностичної компетентності сучасного вчителя. Окреслено шляхи підготовки сучасного вчителя до прогнозування розвитку загальної середньої освіти. Визначено перспективи подальших досліджень, що пов'язані з розробленням, апробацією та впровадженням теоретико-методичного забезпечення формування прогностичної компетентності майбутнього вчителя в закладі вищої освіти, розвитку її у вчителя в процесі підвищення його кваліфікації, а також у системі внутрішньошкільної науково-методичної роботи.

Ключові слова: учитель; загальна середня освіта; розвиток; освітньо-педагогічне прогнозування; прогнозування вчителем розвитку загальної середньої освіти.

Постановка проблеми. Вироблення, оприлюднення й втілення обґрунтованих освітніх прогнозів є однією з важливих організаційно-педагогічних умов оптимального розвитку системи загальної середньої освіти, а також її успішного реформування на сучасному етапі. Надійність цих освітніх прогнозів, ефективність утілення їх залежать від готовності суб'єктів освітньої діяльності до прогнозування розвитку загальної середньої освіти, наявності необхідного теоретико-методичного забезпечення.

Оскільки вагому роль у здійсненні освітньо-педагогічного прогнозування за вказаним напрямом відіграватиме вчитель, постає проблема теоретико-методичного забезпечення прогностичної діяльності вчителя в контексті прогнозування розвитку загальної середньої освіти. Вирішення цієї проблеми тісно пов'язано з вивченням інших проблем прогнозування розвитку загальної середньої освіти, а саме: виробленням і впровадженням теоретико-методичного забезпечення прогнозування розвитку загальної середньої освіти; підготовкою суб'єктів прогностичної діяльності до здійснення прогнозування розвитку загальної середньої освіти; організацією та коор-

динацією взаємодії суб'єктів прогностичної діяльності в системі прогнозування розвитку загальної середньої освіти, урахуванням освітніх прогнозів у процесі ухвалення управлінських рішень тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні засади й теоретико-методичне забезпечення освітньо-педагогічного прогнозування, прогнозування розвитку загальної середньої освіти стали предметом досліджень українських і зарубіжних учених: Ю. Бабанського (перспективи оптимізації процесу навчання), Б. Гершунського (теорія і методологія освітньо-педагогічного прогнозування), Е. Костяшкіна (прогностичне моделювання школи майбутнього), В. Кременя (людиноцентричний підхід, інноваційний розвиток освіти), Л. Онищук (концепція прогнозування розвитку загальної середньої освіти), І. Підласого (прогнозування дидактичних об'єктів), О. Топузова (розвиток освітньо-педагогічної і дидактичної прогностик), О. Тоффлера (футурологічний аналіз розвитку освіти), Т. Х'юсена (довгостроковий прогноз розвитку закладу загальної середньої освіти) та ін.

Важливими для розв'язання завдань цього дослідженні стали теоретичні положення, що висвітлюють розвиток освітньо-педагогічної прогностики на сучасному етапі, подані в працях О. Топузова [7; 8], концептуальні засади прогнозування розвитку загальної середньої освіти, оприлюднені в праці Л. Онищук [2].

Однак прогностична діяльність учителя в процесі прогнозування розвитку загальної середньої освіти ще не стала об'єктом цілісного наукового дослідження, що й зумовлює актуальність теоретичних положень, висловлених й обгрунтованих у цій статті.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення та обгрунтування теоретико-методичних засад прогностичної діяльності вчителя в системі прогнозування розвитку загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Активний, інноваційно налаштований учитель є головною особою, найважливішим суб'єктом розвитку системи загальної середньої освіти. В умовах її реформування, професійні права й обов'язки вчителя зростають, у нього з'являються додаткові організаторські, методичні, освітні, соціально-педагогічні можливості. У ході автономізації школи, демократизації її життя відбувається раціональне делегування учителю управлінських повноважень, збільшуються його можливості щодо педагогічної творчості, самоменеджменту. А одним із важливих складників самоменеджменту сучасного вчителя є його прогностична діяльність, найвищим проявом якої є системне й систематичне прогнозування ним своєї освітньої діяльності, його активна участь у прогнозуванні розвитку школи, системи загальної середньої освіти в цілому.

У розробленій та оприлюдненій автором теоретичній моделі прогнозування розвитку загальної середньої освіти виділено «сім ієрархічних рівнів <...>, відповідно до яких суб'єкти освітньої діяльності можуть здійснювати прогнозування» розвитку загальної середньої освіти [6 с. 130]. Це рівень учителя, рівень структурного підрозділу закладу загальної середньої освіти, шкільний рівень, місцевий рівень, обласний рівень, загальнодержавний і міжнародний рівні [6, с. 131]. Як бачимо, рівень учителя презентовано як перший із них.

Учитель (педагогічний працівник) є головним і найважливішим суб'єктом прогнозування розвитку загальної середньої освіти. Таке становище зумовлено декількома причинами. По-перше, учителі є найбільшою групою суб'єктів освітньої діяльності в галузі загальної середньої освіти. По-друге, школа (як колективний суб'єкт прогнозування розвитку загальної середньої освіти) в управлінському й організаційному аспектах є передусім педагогічним колективом (тобто колективом учителів). По-третє, учителі безпосередньо професійно спілкуються й взаємодіють з іншими суб'єктами прогнозування розвитку загальної середньої освіти (органами управління загальною середньою освітою різного рівня, дослідниками, викладачами, представниками громадськості), мають можливості обмінюватися з ними прогнозною інформацією. По-четверте, учитель не лише збирає прогнозу інформацію (розробляє певний освітній прогноз відповідно своєї компетенції), він відповідає за реалізацію результатів тих прогнозів, що закріплюються рішеннями органів управління освітою, поширюються ними для виконання в закладах загальної середньої освіти.

Окрім цього, прогнозна інформація вчителя має важливі якісні особливості. З одного боку, вона максимально конкретна, оскільки обмежена специфікою територіального розташування школи, контингентом учнів, характером освітньої діяльності вчителя (наприклад, навчальними предметами, що він викладає) тощо. З іншого боку, ці обмеження, а також досвід спостереження вчителем за об'єктами прогнозування, знання ним психологічних і соціальних особливостей його учнів, методики викладання навчального предмета, специфіки освітньої діяльності й соціального середовища школи надають цій інформації, освітнім прогнозам, розробленим ним, вагомий переваг.

Виходячи з указаного вище, можна виділити чотири основні завдання вчителя як суб'єкта прогнозування розвитку загальної середньої освіти, а саме:

1. Учитель забезпечує *збирання й поширення первинної прогновної інформації* за певними показниками щодо відповідних об'єктів прогнозування розвитку загальної середньої освіти.

Зауважимо, що одними з найважливіших проблем становлення вітчизняної системи прогнозування розвитку загальної середньої освіти є правове, організаційне й теоретико-методичне (технологізація) забезпечення такої прогностичної діяльності вчителів. Результати емпіричного дослідження обізнаності педагогічних працівників з проблемою прогнозування розвитку загальної середньої освіти, проведеного автором, показують, що переважна більшість респондентів погоджується брати особисту участь в прогнозуванні розвитку своєї школи (74,1 %), прогнозуванні розвитку закладів загальної середньої освіти на рівні міста, району, області (65,9 %), але не вважають себе достатньо підготовленими (86,3 % опитаних) [4, с. 75] до здійснення освітньо-педагогічного прогнозування (опитано 328 респондентів з Київської, Полтавської, Чернігівської областей та м. Києва). Окрім здійснення зазначеної підготовки, суттєво вплинути на цю ситуацію може розроблення й поширення дослідниками бланків стандартизованого збирання прогновної інформації. Бланк міститиме перелік показників (питань), за якими збиратиметься прогнозна інформація, варіанти відповідей респондентів (у т. ч. рядки, в які можна ввести цифри). Електронний формат функціонування таких бланків (наприклад, за допомогою Документів Гугл (Google Docs) надзвичайно полегшуватиме обмін, зберігання та опрацювання прогновної інформації, наданої респондентами.

2. Учитель одноосібно (або разом з колегами) *створює освітні прогнози*, що пов'язані як із його безпосередньою освітньою діяльністю, освітнім процесом, так із розвитком загальної середньої освіти в цілому (перехід в якість сукупності позитивних кількісних змін, зумовлених діями окремих учителів).

Необхідно зауважити, що завдання й засоби, результати прогностичної діяльності вчителя залежать від об'єкта прогнозування. Зазначимо, що як загальна середня освіта, так і її розвиток мають системний характер, одним із проявів якого є ієрархічність. Відповідно до цієї ієрархії, прогнозування вчителем процесу розвитку загальної середньої освіти може відбуватися щодо трьох взаємопов'язаних груп об'єктів освітньо-педагогічного прогнозування, а саме:

– *об'єктів мікрорівня* (або рівня самоменеджменту), найзагальнішим об'єктом прогнозування на якому є освітня діяльність учителя в межах його закладу загальної середньої освіти. Зауважимо, що прогнозування вчителем своєї освітньої діяльності дає йому змогу створювати, накопичувати, узагальнювати, застосовувати й поширювати прогнозу інформацію, яка, в разі її значущості для інших учителів, також стає його внеском у прогнозування розвитку загальної середньої освіти. Іншими об'єктами прогнозування за цим рівнем є «зміст навчальних курсів (а також розвиток певних організаційних форм, методів і засобів навчання), розвиток учнівського колективу, особистісний розвиток учнів» [6, с. 131], індивідуальна освітня траєкторія учня тощо. Крім того, учитель може залучатися до прогнозування розвитку методичних (частково-дидактичних), дидактичних і освітніх об'єктів, котре здійснюється колективом структурного підрозділу закладу загальної середньої освіти (предметно-циклової комісії або методичного об'єднання вчителів, кафедри), школи в цілому. У цьому випадку, основними об'єктами прогнозування, за Л.А. Онищук, будуть «цілі, зміст, організаційні форми, методи й засоби навчання, виховання й розвитку учнів» [2, с. 10]. Учитель може брати участь у прогнозуванні розвитку своєї кафедри (методичного об'єднання тощо), тоді об'єктом прогнозування стає науково-методична робота вчителів цього структурного підрозділу школи;

– *об'єктів мезорівня*, на якому вчитель залучається до прогнозування розвитку своєї школи (як варіант, закладів загальної середньої освіти його територіальної громади або району). Така прогностична діяльність вимагає від вчителя розвиненої прогностичної компетентності, оскільки в науково-педагогічному аспекті передбачає вихід за межі його предметної методики на дидактичний рівень, в управлінському – перехід із рівня самоменеджменту на рівень державно-громадського управління школою тощо;

– *об'єктів макрорівня*, зумовлених прогнозуванням розвитку загальної середньої освіти в цілому. Як правило, дослідження об'єктів прогнозування за цим рівнем здійснюється не з ініціативи самого вчителя, він залучається до нього іншими суб'єктами прогнозування розвитку загальної середньої освіти (представниками державних органів влади, науково-дослідних установ Національної академії педагогічних наук України тощо).

3. Учитель *втілює результати прогнозування розвитку загальної середньої освіти* (свої освітні прогнози, рішення органів управління освітою, зумовлені відповідною прогноною інформацією), забезпечує зворотний інформаційний зв'язок з органами управління освітою щодо реалізації їх прогнозів в освітньому процесі.

Освітні прогнози, розроблені вчителем, можуть втілюватися ним у «змісті календарно-тематичного планування навчальних курсів і планів-конспектів уроків, змісті факультативів» [6, с. 131], планах виховної роботи, учнівських навчальних і соціальних проектах, які він ініціював, планах його участі в науково-методичній і дослідно-експериментальній роботі школи, самоосвітніх планах педагогічного працівника, концепції, програмах і планах розвитку школи [5] тощо.

4. Учитель *зберігає, аналізує та застосовує прогнозну інформацію* з попередніх періодів. Зазначимо, що прогнозна інформація, що утворюється й накопичується в процесі створення й втілення освітніх прогнозів (програми та плани прогнозування, описи об'єктів (його показників), кількісні дані про об'єкт прогнозування за показниками (часові ряди даних), методичні розробки, прогностичні моделі та інші форми фіксації освітніх прогнозів, рекомендації за прогнозами, дані про кількісні та якісні результати втілення прогнозів тощо), має самостійне пізнавальне й практичне значення. Результати аналізу та узагальнення вчителем такої інформації дають йому змогу визначати як тенденції розвитку певного об'єкта, так і найефективніші засоби розв'язання типових завдань щодо прогнозування його розвитку у майбутньому. Тому, на нашу думку, створення вчителем картотеки (банку) прогнозної інформації є однією з важливих умов успішного здійснення ним прогностичної діяльності. Зберігання такої картотеки на електронних носіях полегшує як її накопичення (не вимагає багато місця), так і використання (суттєво полегшується доступ до необхідної прогностичної інформації, пришвидшується пошук потрібних даних, обмін ними з іншими учасниками прогнозування розвитку загальної середньої освіти).

Внутрішньою передумовою успішної реалізації вчителем зазначених вище завдань прогнозування розвитку загальної середньої освіти є *сформована прогностична компетентність*.

Прогностична компетентність як особистісна та професійна якість досліджувалася А. Бунас (формування прогностичної компетентності особистості в умовах освітнього процесу), Т. Веретенко (формування прогностичної компетентності соціальних педагогів), О. Кабанською (педагогічне прогнозування в професійній діяльності вчителя), А. Кінешевою (формування прогностичної компетентності майбутніх магістрів початкової освіти), А. Присяжною (прогностична компетентність викладачів), Д. Шведем (прогностична компетентність як чинник ефективності професійної діяльності майбутніх правоохоронців), К. Шестопаоловою (особисті чинники прогнозування майбутнього) та ін. Однак вимоги до прогностичної компетентності вчителя в контексті прогнозування ним розвитку загальної середньої освіти ще не стали предметом наукового дослідження.

Результати опрацювання Закону України «Про освіту» [1], аналізу наукової літератури [2; 3; 4; 5; 6; 7; 8] дають нам змогу запропонувати визначення поняття «прогностична компетентність учителя», визначити та обґрунтувати її компонентний склад.

Прогностична компетентність учителя – це його складна й динамічна професійна здатність, що включає взаємопов'язані цінності, мотиви, знання, прогностичні вміння й навички, прак-

тичний досвід, які визначають його спроможність успішно здійснювати прогностичну діяльність, прогнозувати розвиток об'єктів, які належать до системи загальної середньої освіти.

Можна виділити три компонента прогностичної компетентності вчителя: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний. Розглянемо їх детальніше.

Ціннісно-мотиваційний компонент прогностичної компетентності вчителя охоплює цінності, мотиви, цілі, які спонукають його до прогностичної діяльності в системі загальної середньої освіти.

Когнітивний компонент зазначеної компетентності включає знання про теорію, методологію, методики освітньо-педагогічного прогнозування, а саме знання про [4; 5; 6]:

- понятійно-категоріальний апарат, об'єкт, предмет, проблеми, методи дослідження освітньо-педагогічної й дидактичної прогностики;
- систему загальної середньої освіти як об'єкт освітньо-педагогічного прогнозування; інші об'єкти освітньо-педагогічного прогнозування, що належать до цієї системи;
- правові засади освітньо-педагогічного прогнозування в галузі загальної середньої освіти;
- зв'язок освітньо-педагогічного прогнозування з освітнім менеджментом і самоменеджментом учителя;
- систему освітньо-педагогічного прогнозування в галузі загальної середньої освіти, зміст та особливості кожного з її рівнів;
- цільове призначення (цілі й завдання) освітньо-педагогічного прогнозування;
- види й призначення прогновної інформації та документації; інформаційний обіг у системі освітньо-педагогічного прогнозування в галузі загальної середньої освіти;
- процесуально-діяльнісний аспект освітньо-педагогічного прогнозування в галузі загальної середньої освіти;
- інструментарій прогнозування розвитку загальної середньої освіти;
- умови та ресурси, необхідні для прогнозування розвитку загальної середньої освіти;
- результати прогнозування розвитку загальної середньої освіти. Види й форми прогнозів;
- застосування освітньо-педагогічних прогнозів у процесі освітньої діяльності.

Операційно-діяльнісний компонент охоплює вміння та навички, практичний досвід прогностичної діяльності в сфері освіти, а саме: урахування й неухильного дотримання вимог правових засади освітньо-педагогічного прогнозування в галузі загальної середньої освіти; визначення цілей і завдань прогностичної діяльності, розроблення програми прогнозування; урахування в прогностичній діяльності особливостей рівня системи освітньо-педагогічного прогнозування в галузі загальної середньої освіти, на якому воно здійснюється; особливостей об'єкта освітньо-педагогічного прогнозування, на який спрямовано прогностичну діяльність; урахування видів і призначення прогновної інформації та документації; участь в інформаційному обігу в системі освітньо-педагогічного прогнозування в галузі загальної середньої освіти; урахування та здійснення етапів освітньо-педагогічного прогнозування в галузі загальної середньої освіти; застосування різноманітного інструментарію прогнозування розвитку загальної середньої освіти; створення умов, пошуку та залучення ресурсів, необхідних для прогнозування розвитку загальної середньої освіти; формування, оцінювання й оприлюднення результатів прогнозування розвитку загальної середньої освіти; вибір і доцільне застосування різних видів й форм освітніх прогнозів; застосування освітньо-педагогічних прогнозів у процесі освітньої діяльності.

Можна виділити основні шляхи формування прогностичної компетентності вчителя, підготовки його до прогнозування розвитку загальної середньої освіти, кожен з яких матиме свою специфіку. Найважливіший шлях – це *процес здобуття педагогічної освіти в закладі вищої освіти*, в ході якого формується основа прогностичної компетентності майбутнього вчителя, закладається освітня база готовності до зазначеного прогнозування. Однак така підготовка спрямована передусім на теоретичний компонент, тому необхідно *розвивати прогностичну компетентність учителя в процесі підвищення його кваліфікації*, а також у системі *внутрішньошкільної науково-методичної роботи*. Лише в цьому випадку теоретична підготовка спиратиметься на міцне володіння вчителем

засобами прогнозування розвитку загальної середньої освіти, досвід застосування їх у практичній діяльності. Зауважимо, що значну роль у реалізації другого й третього шляхів відіграватиме керівництво методичних об'єднань та адміністрація школи, які мають спрямовувати вчителя на розв'язання прогностичних завдань. Четвертий шлях, це самоосвіта, що може здійснюватися за допомогою відповідної навчальної літератури, електронних видань [3].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Прогностична діяльність сучасного вчителя може розглядатися в контексті його професійного саморозвитку, здійснення ним самоменеджменту. Участь учителя (педагогічного працівника) у функціонуванні системи прогнозування розвитку загальної середньої освіти є вищим проявом його прогностичної діяльності, що має організаційні та інформаційні особливості, породжує необхідність відповідного теоретико-методичного забезпечення.

Рівень учителя – це перший й основоположний рівень прогнозування розвитку загальної середньої освіти. Підготовлений учитель також відіграє провідну роль в організації та здійсненні прогнозування розвитку загальної середньої освіти на рівні структурного підрозділу школи (циклової комісії, методичного об'єднання вчителів, кафедри тощо), закладу загальної середньої освіти в цілому. Основними завданнями вчителя як суб'єкта прогнозування розвитку загальної середньої освіти є збирання й поширення первинної прогностичної інформації про відповідні об'єкти прогнозування, безпосередня участь у розробленні освітніх прогнозів, утілення результатів прогнозування розвитку загальної середньої освіти (рекомендацій, планів, програм, проєктів, моделей розвитку загальної середньої освіти та її складників, створених на основі прогнозів), збереження, аналіз і застосування вторинної прогностичної інформації (про перебіг і результати прогнозування розвитку відповідних освітніх об'єктів за попередні періоди).

Прогностична компетентність учителя – це його складна й динамічна професійна здатність, що включає взаємопов'язані цінності, мотиви, знання, прогностичні вміння й навички, практичний досвід, які визначають його спроможність успішно здійснювати прогностичну діяльність, прогнозувати розвиток об'єктів, які належать до системи загальної середньої освіти.

Компонентний склад прогностичної компетентності сучасного вчителя включає ціннісно-мотиваційний (цінності, мотиви, цілі прогностичної діяльності в системі загальної середньої освіти), когнітивний (знання про теорію, методологію, методики освітньо-педагогічного прогнозування), операційно-діяльнісний (вміння, навички, практичний досвід прогностичної діяльності в сфері освіти) компоненти.

До основних шляхів підготовки сучасного вчителя до прогнозування розвитку загальної середньої освіти, формування його прогностичної компетентності можна віднести такі, а саме: здобуття педагогічної освіти в закладі вищої освіти, розвиток прогностичної компетентності вчителя в процесі підвищення його кваліфікації, а також у системі внутрішньошкільної науково-методичної роботи (у т. ч. шляхом самоосвіти, що здійснюється за допомогою відповідної навчальної літератури).

Перспективи подальших досліджень пов'язано з розробленням, апробацією та впровадженням теоретико-методичного забезпечення формування прогностичної компетентності вчителя.

Використані джерела

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 38 – 39. – Ст. 380.
2. Онишук Л.А. Концепція прогнозування розвитку загальної середньої освіти / Л.А. Онишук. – К.: Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2016. – 36 с.
3. Пузіков Д.О. Електронний посібник як засіб підготовки суб'єктів освітньої діяльності до прогнозування розвитку загальної середньої освіти / Д.О. Пузіков // Проблеми сучасного підручника зб. наук. праць / [ред. кол. ; голов. ред. О.М. Топузов]. – К. : Педагогічна думка, 2018. – Вип. 20. – С. 339 – 350.
4. Пузіков Д.О. Методика підготовки суб'єктів освітньої діяльності до застосування теоретичної моделі прогнозування розвитку загальної середньої освіти / Д.О. Пузіков. // Український педагогічний журнал. – 2018. – № 2. – С. 75 - 82.

5. Пузіков Д.О. Модель прогнозування розвитку загальноосвітнього навчального закладу в системі внутрішньошкільної методичної роботи / Д.О. Пузіков // Український педагогічний журнал. – 2016. – № 4. – С. 86 - 93.
6. Пузіков Д.О. Теоретична модель прогнозування розвитку загальної середньої освіти / Д.О. Пузіков. // Український педагогічний журнал. – 2017. – № 4. – С. 128 - 137.
7. Топузов О.М. Дидактична прогностика в контексті теоретико-методичного забезпечення створення сучасного підручника / О.М. Топузов // Проблеми сучасного підручника зб. наук. праць / [ред. кол. ; голов. ред. О.М. Топузov]. – К. : Педагогічна думка, 2014. – Вип. 14. – С. 12 - 20.
8. Топузov О.М. Педагогічна прогностика: теоретико-методична основа прогнозування розвитку педагогічних наук і педагогічної практики / О.М. Топузov // Рідна школа. – 2014. – № 7. – С. 32 - 38.

References

1. Zakon Ukrainy "Pro osvitu" vid 05.09.2017 # 2145-VIII // Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy. – 2017. – # 38 – 39. – St. 380.
2. Onyshchuk L.A. Kontsepsiia prohnozuvannia rozvytku zahalnoi serednoi osvity / L.A. Onyshchuk. – K.: Instytut pedahohiky NAPN Ukrainy, Pedahohichna dumka, 2016. – 36 s.
3. Puzikov D.O. Elektronnyi posibnyk yak zasib pidhotovky subiektiv osvithoi diialnosti do prohnozuvannia rozvytku zahalnoi serednoi osvity / D.O. Puzikov // Problemy suchasnoho pidruchnyka zb. nauk. prats / [red. kol. ; holov. red. O.M. Topuzov]. – K. : Pedahohichna dumka, 2018. – Vyp. 20. – S. 339 – 350.
4. Puzikov D.O. Metodyka pidhotovky subiektiv osvithoi diialnosti do zastosuvannja teoretychnoi modeli prohnozuvannia rozvytku zahalnoi serednoi osvity / D.O. Puzikov. // Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal. – 2018. – № 2. – S. 75 - 82.
5. Puzikov D.O. Model prohnozuvannia rozvytku zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu v systemi vnutrishnoskylnoi metodychnoi roboty / D.O. Puzikov // Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal. – 2016. – № 4. – S. 86 - 93.
6. Puzikov D.O. Teoretychna model prohnozuvannia rozvytku zahalnoi serednoi osvity / D.O. Puzikov. // Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal. – 2017. – № 4. – S. 128 - 137.
7. Topuzov O.M. Dydaktychna prohnostyka v konteksti teoretyko-metodychnoho zabezpechennja stvorennja suchasnoho pidruchnyka / O.M. Topuzov // Problemy suchasnoho pidruchnyka zb. nauk. prats / [red. kol. ; holov. red. O.M. Topuzov]. – K. : Pedahohichna dumka, 2014. – Vyp. 14. – S. 12 - 20.
8. Topuzov O.M. Pedahohichna prohnostyka: teoretyko-metodychna osnova prohnozuvannia rozvytku pedahohichnykh nauk i pedahohichnoi praktyky / O.M. Topuzov // Ridna shkola. – 2014. – № 7. – S. 32 - 38.

Пузіков Д. О., кандидат педагогічних наук, доцент, заведуючий відомом інновацій і стратегій розвитку освіти Інститута педагогіки НАПН України

ПРОГНОЗИРОВАНИЕ РАЗВИТИЯ ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ: УРОВЕНЬ УЧИТЕЛЯ

В статье рассматриваются теоретико-методические, организационные и информационные аспекты участия учителя (педагогического работника) в функционировании системы прогнозирования развития общего среднего образования. Обосновано значение прогностической деятельности современного учителя в контексте его профессионального саморазвития, осуществления им самоменеджмента, участия в прогнозировании развития заведения системы общего среднего образования. Определены основные задания учителя как субъекта прогнозирования развития общего среднего образования. На основе анализа научной литературы дано определение понятия, раскрыто и обосновано компонентный состав прогностической компетентности современного учителя. Очерчено пути подготовки учителя к прогнозированию развития общего среднего образования. Определены перспективы последующих исследований, связанных с разработкой, апробацией и внедрением теоретико-методического обеспечения формирования прогностической компетентности будущего учителя в высшем учебном заведении, развития ее у учителя в процессе повышения его квалификации, а также в системе внутришкольной научно-методической работы.

Ключевые слова: учитель; общее среднее образование; развитие; образовательно-педагогическое прогнозирование; прогнозирование учителем развития общего среднего образования.

Puzikov D., Candidate of Pedagogical Sciences, Docent, Head of the Innovations and Education Development Strategies Department of the Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine

PREDICTION OF THE DEVELOPMENT OF GENERAL SECONDARY EDUCATION: TEACHER LEVEL

The article deals with theoretical, methodological, organizational and informational aspects of the participation of a teacher (pedagogical worker) in the functioning of the system of prediction of the development of general secondary education.

The significance of the prognostic activity of a modern teacher in the context of his professional self-development, self-management is substantiated. It is indicated on the leading role of a trained teacher in the organization and realization of prediction of the development of general secondary education at the level of the structural unit of school (cyclic commission, methodological association of teachers, department, etc.), institution of general secondary education in general. The main tasks of a teacher as a subject of prediction of the development of general secondary education are determined (collection and dissemination of primary predictive information on the relevant objects of prediction, direct participation in the development of educational predictions, implementation of the results of prediction of the development of general secondary education (recommendations, plans, programs, models of development of general secondary education and its components, created on the basis of predictions); keeping, analysis and application of secondary predictive information (about the course and the results of prediction of the development of educational objects for prior periods).

On the basis of analysis of scientific literature, the concept is defined, the components of the prognostic competence of a modern teacher are determined and substantiated, namely: value-motivational (values, motives, goals of prognostic activity in the system of general secondary education), cognitive (knowledge of the theory, methodology, methods of educational-pedagogical prediction), operational-activity component (skills, practical experience of predicting activity in the field of education).

The ways of preparing a modern teacher for predicting the development of general secondary education are outlined. The prospects for further research related to the development, approbation and implementation of theoretical and methodological support for the formation of the prognostic competence of a future teacher in a higher educational institution, its development in a teacher in the process of raising his/her qualification, as well as in the system of in-school science and methodical work, are determined.

Key words: teacher; general secondary education; development; educational and pedagogical prediction; prediction of the development of general secondary education by a teacher.

